

llocones de 1030 i 1075, *outurgare (oburgare)* en port. antic (MzPi., *Orig.*, 104-5). *Aitorgar* apareix molt sovint en l'alt-arag. del *Vidal Mayor*, i en basc comú *aithortu* 'reconocido, confesado', en lloc del biscaí *autortu*, que és l'adaptació normal de -ICARE en basc, i amb AU > ai fenomen fonètic típicament basc, que reproduceix el del bc. *aitor* 'reconeixement, confessió' al costat d'*autor* (Schuchardt, *BbZRPb.* VI, 21; Mitxelena, *FonHiVca.*, p. 92); de manera que l'arag. ant. *aitorgar* deu ser ja forma bascoide i no pas resultat de CT > it; en fi tenim encara *atorgar* en el judeo-espanyol del Marroc i d'Orient («zugestehen», ML-Wagner, *VKR* IV, 238).

L'evolució fonètica fou la coneguda reducció vulgar de AU-o a A-o, com en *agost*, *agur*, *a(u)scultare*, com ja indicà E. Richter i no pas o-o > a-o (com voldria Brüh, *ZRPb.* LV, 695), car les formes com *Ariol*, *Ariueli*, *Arigüel*, són freqüents en aragonès antic (Gili, *HonMzPi.* II, 108); *atorisado* 'autoritzat' en la traducció castellana de Gower (*Conf.*, 408). Vaig tractar d'*atorgar* i afins en el DCEC I, 335a56-b4.

Existí una forma concurrent *autrejar* AUCTORIZARE, que restà en oc. ant. com a més normal; el ft. *otroyer*, *octr*-, deu venir d'aquest més que d'AUCTORICARE, jutjant per la geografia. *Autrejar* es troba també en textos cat. de l'època arcaica (part amb ultracorrecció *aut* > *alt*): «Io Leho denant tot son concell, *autrejà* a Na Ranart tot ço que demanat li havia» (*Merav.* II, 115), «*altrejat* fo l'ofici a aquell canonge» (*Blanq.* II, 78.21); i encara *altrejar* en *Merav.* IV, 316, *autrejar* *Blanq.* II, 222.13 (cf. II, 152.17); *autrejen* i *autrege* en docs. ross. de 1309 i 1315 (*RLR* VIII, 65; *RLR* XXX, 271).

Pel que fa al primitiu AUCTOR, -ORIS, el seu sentit originari va ser 'creador, autor', d'on després 'font històrica', 'instigador, promotor', com sigui que fou derivat del verb *augere* 'augmentar, fer progressar'; passà al català per via sàvia, ja c. l'a. 1200 per a 'garantidor': «pagans l'an mort mas Dieu l'à pres, / a sa part, que-l serà garenz / dels grans forfagz e dels menors: / que-ls àngels li foron *autors* / quar mantenc la lei cristiana», *Plany de Ponç de Mataplana* (Milà, *Obs. Po. Pop.*, 1853, p. 70); *auctors* ja en Llull (*Blanq.* II, 201.13): «per llevar dubtes, acostumen dir los *auctors* 'transversus, vel latus digitus'». Per a l'antiga variant *antor* (més aviat aragonesa que cat., però no inoïda en els nostres medievals)² i per a d'altres tals, remetem al DCEC I, 325a35-49, i a Bast-Bass., 178-179.

DERIV. D'AQUEST: *Autoritat* [Llull; *Cost. de Tortosa*; «hòmens molt doctes y de molta *autoritat* y crèdit», «de *septunx* no-s troben *auctovitals*, en quant són parts del peu ---», OPou, *TbPu.*, 147, 76]; *autoritari*, *autoritarisme*, *autoritatiu*. *Autoret*, *autorinyeu*. *Autoritzar* [1399, BMetge]; *autorització* [1493].

Atorgament [S. XIII]; *atorgable* i *atorgador*, també en Llull; *atorgant*. *Atorgat* Camp Tarr., nom d'una espècie de tupí (BDC XI, 73) sentit tan estrany que m'inclino a negar que sigui un derivat real del verb *atorgar* i a sospitar que (si no hi ha algun malentès

dels col·lectors) es tracti en realitat d'una arabitjació del nostre DORCA, en plural aràbic **torqāt*.

¹ «Io Garzia de Calvera e totz los altres *atoregam* aquesta fiança a vós», «las quals fermanzas se *atoregaren* dién et pretan lo dit Domingo ---», Ovarra 1290, 1295 (Martín Duque, *Docs. de Ovarra*, 186.18, 187.19). — ² D'ací el manlleu basc *hendore* «alcalde, maire» (bisc. antic, *Refrañes y Sent.*; Mitxelena, *Pasado l. vca.*, 99), potser pròpiament 'autòritat'.

Atorir, V. *toro* *Atormeiar*, V. nota s. v. *atònit* *Atornallar*, *atornar*, *atornellar*, V. *tornar* *Atorrianyar*, *atorreiar*, V. *torrar* *Atorrenar*, -*tat*, V. *torrent* *Atorrollar*, V. DCEC (TURULATO), ivb14-50 i notes 8-12 (amb add. en el DECH).

Atorronar, V. *torró* *Atorrujar*, encreuament d'*atorrollar* amb *arrujar* *Atortugat*, V. *tortuga* *Atosalar*, *atossar*, V. *tossa* *Atot*, *atotada*, V. *tot* *Atotinat*, V. *atònit* *Atotxorrar*, V. *totxo* *Atovar*, V. *atalbar* *Atrabiliari*, *atrabiliòs*, *atrabilis*, V. *bilis* *Atraçador*, V. *traça*

ATRACAR, verb de caràcter originàriament nàutic, comú amb el portuguès, castellà, llengua d'oc i genovès, d'origen incert; la meua exposició en el DCEC I, 323-5 (IV, 928b), resta vàlida íntegrament,¹ i essent un mot més documentat en castellà, i tant o més genuí en aquesta llengua que en la nostra, fóra inútil donar ací més que una remissió a aquella obra amb l'addició d'alguna dada.²

DERIV.: *Atracada*. *Atracadis*. *Atracador*. *Atracament* [creació periodística de c. 1925-30]. + *Atrac* [«una senyoreta està millor en la llotja --- el Liceu no té el *foyer* que hauria de tenir: les noies no es poden moure dels seus seients, i una llotja té més línia d'*atrac* que una butaca», PCoromines, 1929, *Diàris* i R. II, 218]. *Atracallar* «atropellar amb paraules o amb joguines, cast. *atarantar*, *cachifollar*», JRuyra, O. C., 378a: «el desconcerta el flux de paraules de la seva tia; i quan aquest flux s'estronca a la fi, les rialles de l'oncle Joan i de la Cinta acaben d'*atracallar* el pobre minyó», «suara t'hai *atracallat*... i tu paraves com un sant», JRuyra, *Pinya de Rosa* II, 196; I, 135; a *La Parada*, p. 44, fa dir *no m'atracallus* a un blanenc, però el que jo havia oït amb aquesta acc. a St. Pol era *atracaiar*; altrament també ho havia oït en una acc. derivada de la de 'atipar-se': *atracaiar-se d'aigua* per 'acarcanyar-se' a una persona filla de Mieres resident a St. Pol (1928).

¹ L'etimologia germànica resta definitivament descartada. Poca variació es veu possible en el judici de les altres; si no és en el sentit d'augmentar molt la reserva davant l'alternativa aràbiga: el marroq. *trāqa* 'atracà' («acostes») i el magrebí *tarankar* «aborder un vaisseau, y monter par force» (Boqtor), evidents manlleus romànics, proven que els moros no hi han reconegut un origen aràbic (el suposat **tarāqqā*) i induïxen per tant a creure que el suposat àr. **tarāqqā* no havia tingut curs. Quant